

Divulga UAB

Revista de difusió de la recerca de la
Universitat Autònoma de Barcelona

09/04/2025

La resurrecció del porc tetraconodont de Sant Quirze



La recent descripció de les restes fòssils del porc tetraconodont del Miocè Superior de Sant Quirze confirma la validesa d'una espècie descrita fa més de cent anys, fins fa poc inadvertida. L'estudi mostra les incertes relacions de parentiu amb altres espècies de súids tetraconodontins del Miocè d'Europa, però suggereix que dos llinatges d'aquesta subfamília podrien haver adquirit proporcions dentals similars independentment.

Canina inferior esquerra de mascle de *Parachleuastochoerus valentini* (MGSB30471) procedent de Trinxera del Ferrocarril I dipositada al MGSB, en vista labial. Reproduïda a partir d'Alba et al. (2025: fig. 8c)

L'any 1882, el paleontòleg Henri Filhol va descriure l'espècie de porc *Sus valentini* a partir d'un crani parcial de la Pedrera de Valentine a Saint-Gaudens (França). Tanmateix, des de l'any 1900 i durant més d'un segle, l'espècimen no es va tornar a esmentar a la bibliografia, i el nom se sinonimitzà amb altres espècies i al final caigué en l'oblit. No va ser fins fa una dècada que el paleontòleg Martin Pickford va trobar el fòssil (mal etiquetat com a procedent d'un altre jaciment) al Muséum national d'Histoire naturelle de París. S'adonà que pertanyia a una espècie de tetraconodontí que havia passat desapercebuda al llarg del segle XX i, per tant, va ressuscitar l'espècie de Filhol com a *Parachleuastochoerus valentini*. Els tetraconodontins són una subfamília extinta de súids (porcs i parents propers) que van prosperar al llarg d'Euràsia i Àfrica durant el Miocè, i les relacions filogenètiques (de

parentiu) dels quals no són ben conegudes. Segons Pickford, *Pa. valentini* seria una espècie enregistrada arreu d'Europa aproximadament entre 12 i 10 Ma (milions d'anys abans del present), particularment ben representada al jaciment de Trinxera del Ferrocarril a Sant Quirze del Vallès (11,6–11,2 Ma). Tanmateix, altres especialistes de súids han qüestionat la validesa de l'espècie i l'han considerada un sinònim de *Conohyus simorrensis*.

Durant els darrers anys, un equip de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont (ICP) ha publicat diversos estudis sobre els súids de Catalunya que, de manera provisional, donaven suport a les opinions de Pickford sobre *Pa. valentini*. Tanmateix, faltaven algunes peces clau d'aquest trencaclosques, incloses algunes posicions dentals (com les canines inferiors dels mascles) que són especialment informatives. En un article recentment publicat a la revista *Swiss Journal of Paleontology*, David Alba i els coautors descriuen tota la mostra de tetraconodontins de Trinxera del Ferrocarril (que romanien en gran part inèdita) per aclarir la validesa i les relacions d'aquesta espècie. Aquest jaciment va ser descobert a principis de la dècada de 1920 a causa de l'excavació de la trinxera del ferrocarril i alguns dels fòssils ja van ser publicats per Josep Ramon Bataller, del Museu Geològic del Seminari de Barcelona (MGSB), l'any 1924. Durant les dècades següents, hi recol·lectaren fòssils tant el col·leccionista aficionat Màrius Guérin (posteriorment donats al MGSB després de la seva mort el 1968) com pel paleontòleg Miquel Crusafont (el "pare" de l'escola catalana de paleontologia de vertebrats). Pickford només va poder estudiar aquestes últimes restes, dipositades a l'ICP, mentre que l'estudi recent reporta moltes restes inèdites, dipositades durant dècades al MGSB. Irònicament, resulta que les canines de *Pa. valentini* ja havien estat publicades per Bataller l'any 1924, tot i que atribuïdes erròniament a un altre súid.

L'estudi publicat per l'ICP indica conclusivament que *Pa. valentini* difereix en múltiples característiques dentals de *C. simorrensis*, no només per les premolars posteriors reduïdes sinó també perquè no presenta la morfologia de la canina inferior dels mascles característica d'aquesta darrera espècie. Tot i això, els resultats d'una anàlisi filogenètica inclosa en l'article indiquen que, malgrat les similituds en les proporcions de les premolars, *Pa. valentini* no sembla estretament relacionat amb altres espècies de *Parachelaustchoerus*. Aquest gir de guió una mica inesperat suggereix que les premolars posteriors probablement es van reduir independentment en dos llinatges diferents de tetraconodontins europeus, a partir de la seva dispersió inicial cap a aquest continent des de l'Àsia fa uns 16 Ma. Per tant, caldrà continuar la recerca per determinar l'assignació genèrica d'aquesta espècie i acabar d'aclarir l'evolució dels tetraconodontins europeus en conjunt. Aquest estudi, a més, posa en relleu la importància científica del patrimoni paleontològic emmagatzemat en museus d'història natural com el MGSB. En aquest cas, l'estudi ha estat en bona part possible gràcies a un conveni de col·laboració entre l'ICP i el MGSB. En virtut d'aquest acord, el personal investigador de l'ICP es compromet a liderar la recerca basada en la important col·lecció de restes fòssils de vertebrats del Miocè de Catalunya dipositades al MGSB. Només Déu sap quines altres sorpreses ens podrien estar esperant en els antics calaixos del museu del seminari...

David M. Alba

Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont (ICP-CERCA)

Universitat Autònoma de Barcelona

david.alba@icp.cat

Referències

Alba, D. M., Siarabi, S., Arranz, S. G., McKenzie, S., & Casanovas-Vilar, I. (2025). **Dental remains of ‘*Parachleuastochoerus*’ *valentini* (Suidae: Tetraconodontinae) from the early Late Miocene of Sant Quirze (Vallès-Penedès Basin, NE Iberian Peninsula): Taxonomic and phylogenetic implications.** *Swiss Journal of Palaeontology*, 144, 9.
<https://doi.org/10.1186/s13358-024-00344-3>

[View low-bandwidth version](#)